

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 10.1.2007
KOM(2006) 846 galutinis

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

Pirmenybinio sujungimo planas

{SEK(2006) 1715}
{SEK(2007) 12}

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

Pirmenybinio sujungimo planas

TURINYS

1.	Nedelsiant taikytinos priemonės	3
2.	Dabartinė Europos energetikos sektoriaus infrastruktūros plėtra	7
3.	Taikytinos priemonės: Komisijos pasiūlymai	9
3.1.	Pagrindinė infrastruktūra, dėl kurios kyla sunkumų	9
3.2.	Už pirmenybinių kategorijai priskirtų projektų įgyvendinimą atsakingų Europos koordinatorių paskyrimas	11
3.3.	Elektros energijos perdavimo ir paskirstymo sistemos planavimas atsižvelgiant į vartotojų poreikius	13
3.4.	Leidimų išdavimo procedūrų spartinimo užtikrinimas	14
3.5.	Aiškios investavimui skirtos sistemos sukūrimas	15
4.	Išvados.....	17
	1 priedas	18
	2 priedas	19
	3 priedas	20
	4 priedas	22

1. NEDELSIANT TAIKYTINOS PRIEMONĖS

Jungiamosios energetikos tinklų linijos sudaro palankias sąlygas tarpregioniniam ir tarpvalstybiniam elektros energijos ir energijos perdavimui ir be jų nebūtų įmanomas vidaus rinkos veikimas. 2005 m. spalio mėn. Hampton Korte (Hampton Court) įvykusiame Europos Sąjungos valstybių ir vyriausybių vadovų susitikime buvo pabrėžta būtinybė aktyviau vykdyti politiką, sudarančią palankias sąlygas užbaigti pirmenybinių infrastruktūros projektų įgyvendinimą. Anksčiau, 2002 m., Barselonoje vykusiame Europos Vadovų Tarybos posėdyje taip pat buvo sutarta mažiausius valstybių narių energetikos tinklų sujungimo lygius padidinti iki 10 %. Šiandien gana daug valstybių narių kol kas nėra įvykdžiusios minėtos užduoties¹. 2006 m. kovo mėn. Europos Vadovų Tarybos posėdyje buvo paraginta priimti prioritetinio energetikos tinklų sujungimo planą – kaip Strateginio Europos energetikos politikos persvarstymo – dalį². 2006 m. birželio mėn. Europos Vadovų Tarybos posėdyje buvo paprašyta, kad išoriniams energetikos infrastruktūros projektams, kuriais siekiama užtikrinti tiekimo saugumą, būtų skiriama visokeriopa parama.

Vykdamas Europos energijos politiką turi būti užtikrinama veiksmingos energetikos sektoriaus infrastruktūros plėtra, kad būtų pasiekti tvarumo, konkurencingumo ir tiekimo saugumo tikslai.

Tvarumas. Kad būtų įmanoma panaudoti iš atsinaujinančių energijos išteklių pagamintą elektros energiją, reikia sukurti visiškai naują infrastruktūrą. Ta infrastruktūra taip pat padidintų naujų ir šiuo metu naudojamų elektros energijos gamybos pajėgumų veiksmingumą Europos lygiu ir sumažintų neefektyvaus investavimo į elektros energijos gamybos pajėgumus galimybę.

Konkurencingumas Be efektyvaus energetikos sektoriaus infrastruktūros naudojimo neįmanoma užtikrinti veiksmingo energijos vidaus rinkos veikimo ir jos plėtros. Ši infrastruktūra sudaro palankias sąlygas regionų tarpusavio prekybai, kuri leidžia sukurti veiksmingą konkurenciją ir sumažina vyraujančią padėtį rinkoje užimančių bendrovių piktnaudžiavimo mastą.

Tiekimo saugumas Kad būtų padidintas tiekimo saugumas ir sustiprintas valstybių narių solidarumas (pvz., energijos salos), nes energijos vidaus rinka didele dalimi priklauso nuo ne ES teritorijoje esančių tiekimo išteklių, reikia įvairinti tiekimo išteklius ir atitinkamai sujungti energetikos tinklus.

ES politika ir jos priemonės

Europos Sąjunga (ES), siekdama paremti veiksmingos energetikos sektoriaus infrastruktūros sukūrimą Europoje, parengė keletą politikos vykdymo koncepcijų.

Pirma, Rekomendacijose dėl transeuropinių energetikos tinklų (TEN-E rekomendacijos)³ ES nurodė 314 infrastruktūros projektų („bendrųjų interesų projektai“), kuriems užbaigti reikėtų sudaryti palankias sąlygas ir kurių užbaigimą reikėtų paspartinti. Tiems minėtiems projektams

¹ Pvz., Lenkija, Jungtinė Karalystė, Ispanija, Airija, Italija, Prancūzija, Portugalija ir Bulgarija bei Rumunija.

² COM(2007) 1, 2007 1 10.

³ Sprendimas Nr.1364/2006/EB. OL L 262/1, 2006 9 22.

priskirtini 42 neatidėliotinai įgyvendinti „Europai svarbūs projektai“ (1 ir 2 priedai), kurie gali būti tarptautinio pobūdžio arba turėti didelės įtakos tarptautinio perdavimo pajėgumams. Rekomendacijose nustatoma glaudesnio koordinavimo, įgyvendinimo pažangos stebėjimo ir, jeigu reikia, EB finansinės paramos, įskaitant Europos Investicijų banko (EIB) paskolas, teikimo sistema.

Antra, ES neseniai pradėjo taikyti specialias taisykles, kad būtų užtikrinamas reikiamas valstybių narių elektros tinklų sujungimo ir dujų tiekimo iš vienu valstybių kitoms valstybėms narėms (abiem kryptimis) lygis ir kad būtų užtikrinamos pastovios investavimo sąlygos (direktyvos, kuriomis užtikrinamas elektros energijos tiekimo saugumas ir investavimas į infrastruktūrą⁴ ir kuriomis nustatomos dujų tiekimo saugumą užtikrinančios priemonės⁵).

Trečia, Europos Vadovų Taryba 2006 m. birželio mėn. posėdžio išvadose paragino, kad „būtų teikiama visokeriopa parama aplinkos apsaugos reikalavimus atitinkantiems infrastruktūros projektams, kuriais siekiama sukurti naujus tiekimo maršrutus, stengiantis įvairinti energijos importo galimybes, jog iš to naudos turėtų visos valstybės narės.“

Galiausiai 2006 m. gruodžio 14–15 d. posėdyje Europos Vadovų Taryba pabrėžė „vidinėmis jungtimis sujungtos, skaidrios ir nediskriminacinės energijos vidaus rinkos, kurioje galioja suderintosios taisyklės, sukūrimo“ ir „bendradarbiavimo plėtros, jeigu susiklostytų grėsminga padėtis, ypač nutraukus tiekimą,“ svarbą.

Nedelsiant taikytinos priemonės

Nepaisant minėtų teisės aktų, tinklų vystymas nėra pakankamas. Kol kas išlieka didelių kliūčių.

Šiuo metu Europos Sąjunga, kaip išsamiau paaiškinta Komisijos komunikate „Dujų ir elektros vidaus rinkos perspektyvos“, bet kokiai ES bendrovei kol kas negali užtikrinti teisės vienodomis sąlygomis, be diskriminacijos arba be nuostolių, palyginti su esamomis nacionalinėmis bendrovėmis, elektros energiją ir dujas parduoti bet kokioje valstybėje narėje. Visų pirma kol kas valstybėse narėse nėra užtikrinama nediskriminacinė prieiga prie energetikos tinklų ir jose nėra sukurta teisės aktais vykdoma vienodai veiksmingo lygio priežiūra.

Be to, Europos Sąjunga kol kas tinkamai nesiėmė spręsti reikiamo investavimo lygio į naują infrastruktūrą, sustiprinsiančią vidaus rinką, klausimo, remiantis bendra pastovia europine reguliavimo sistema. Šiuo metu beveik neužtikrinamas reikiamas nacionalinių energetikos tinklų koordinavimas techninių standartų, elektros energijos perdavimo ir paskirstymo tinkle paklausos ir pasiūlos pusiausvyrą užtikrinančių taisyklių, dujų kokybės, kontaktų palaikymo procedūrų ir perkrovos valdymo mechanizmų atžvilgiu (tas koordinavimas leistų veiksmingai vykdyti tarpvalstybinę prekybą). Ypač reikia paminėti, kad nepakankamas veiklos rūšių išskyrimas kliūdo tinkamai investuoti. Energetikos tinklų operatoriai neturi jokio akstino tinklų vystyti taip, kad būtų siekiama bendrų rinkos interesų, ir tuo pačiu sudaryti palankias sąlygas naujoms bendrovėms patekti į rinką gamybos arba tiekimo lygiu. Minėtame komunikate dėl vidaus rinkos pateikiama ganėtinai įrodymų, kad vertikalčiai integruotoms bendrovėms priimant investavimo sprendimus įtakos turi dukterinių tiekimo bendrovių poreikiai. Minėtos bendrovės, atrodo, ypač nėra linkusios viešomis procedūromis padidinti,

⁴ Direktyva 2005/89/EB. OL L 33/22, 2006 2 4.

⁵ Tarybos direktyva 2004/67/EB. OL L 127/92, 2004 4 29.

pvz., dujų importo pajėgumų (t. y. suskystintų gamtinių dujų terminalų), ir dėl to tam tikrais atvejais jau yra iškilę sunkumų užtikrinant tiekimo saugumą. Tas pats, tam tikrais atvejais, pasakytina apie naujų elektros energijos gamybos pajėgumų sujungimo su tinklu prieinamumą.

Energetikos tinklai po kiekvienų eksploataavimo metų kaskart priartėja prie fizinės jų eksploataavimo ribos ir dėl to didėja tiekimo laikino nutraukimo galimybės⁶. Daugelis šalių ir regionų kol kas ir toliau lieka „*energijos salomis*“, beveik nesusietomis su kita vidaus rinkos dalimi. Tai visų pirma pasakytina apie Baltijos valstybes⁷ ir naujas valstybes nares iš Pietryčių Europos.

Europoje labai mažai lėšų investuojama į tarpvalstybinę infrastruktūrą. Kasmet į elektros energijos perdavimo ir paskirstymo sistemą investuojama tik 200 milijonų eurų, kurių pagrindinė paskirtis – vystyti tarpvalstybinio perdavimo pajėgumus⁸. Šios lėšos sudaro tik 5 % visų į elektros energijos perdavimo ir paskirstymo sistemą Europos Sąjungoje, Norvegijoje, Šveicarijoje ir Turkijoje investuojamų lėšų.

Minėtų lėšų nepakanka net reikiamai infrastruktūrai, kuri būtina Europos energijos politikai vykdyti, sukurti. Europos Sąjunga, jeigu ji siekia visiškai įgyvendinti TEN-E rekomendacijose nustatytas su pirmenybinėmis sritimis susijusias užduotis, iki 2013 m. į infrastruktūrą turės investuoti bent 30 milijardų eurų (6 milijardus eurų į elektros energijos perdavimo pajėgumus, 19 milijardų – į dujotiekus, o 5 milijardus – į suskystintų gamtinių dujų terminalus)⁹.

Kad į elektros energijos perdavimo ir paskirstymo sistemą¹⁰ būtų įmanoma perduoti daugiau iš atsinaujinančių energijos išteklių pagamintos elektros energijos ir įsisavinti elektros energijos gamybos su pertrūkiais bendrovių¹¹ sąnaudas, kurias jie skiria pasiūlos ir paklausos atitikčiai elektros energetikos sistemoje užtikrinti, kasmet apytikriai reikėtų 700–800 milijonų eurų.

Kadangi ES vidinės dujų atsargos senka, dalis dujų paklausos turės būti patenkinama importuojant dujas. Dėl didėjančios minėtos priklausomybės reikia kaskart geriau derinti investavimo laiką į visas dujų grandinės dalis bei visomis priemonėmis remti energijos tinklų

⁶ Komisijos ataskaita dėl dujų ir elektros vidaus rinkos kūrimo (COM (2005) 568 galutinė).

⁷ Nepaisant neseniai nutiestos Estiją ir Suomiją sujungusios elektros jungties.

⁸ Į visą elektros energijos perdavimo ir paskirstymo sistemą per metus buvo investuota 3,5 milijardų eurų (iki 2006 m. bus investuota 4 milijardai eurų); „Investavimo į TEN-T studija“ (2005 m.)

⁹ 6 milijardų eurų pakaktų Europos interesus atitinkantiems projektams. Tačiau minėta suma sudaro tik dalį visų lėšų, kurias reikia skirti visoms ES elektros energijos perdavimo ir paskirstymo sistemos reikmėms. Tarptautinė energijos agentūra (TEA) prognozuoja, kad 2001–2010 m. į Europos Sąjungos elektros energijos perdavimo ir paskirstymo sistemą iš viso reikėtų investuoti maždaug 49 milijardus eurų. Vadinas, investicijos, kurias reikėtų skirti tam, kad būtų pašalintos vien perkrovas, sudaro tik dalį visų reikalingų lėšų. „*Konkurencingos elektros energijos rinkos pamokos*“ (Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija ir TEA, 2005 m.)

¹⁰ 2005 m. naudojant Europos pajėgumus iš vėjo energijos gaminti elektros energiją buvo pagamintas 41 GW elektros energijos, o 2008 m. šios energijos bus pagaminta beveik 67 GW. („*Vėjo energijos integravimo Europoje tyrimas (VEIET) siekiant iš vėjo energijos pagamintą elektros energiją sėkmingai perduoti į Europos elektros energijos perdavimo ir paskirstymo sistemas*“).

¹¹ Dėl didelės iš vėjo pagamintos elektros energijos koncentracijos šiaurinėje Vokietijos dalyje, kuri yra sujungta tik su paskirstymo tinklais ir kurioje nėra sukurta reikiamų pajėgumų elektros energiją veiksmingai perduoti šiaurės–pietų kryptimi, gretimose perdavimo sistemose sukuriama dideli energijos srautai, kaskart turintys vis didesnės įtakos sistemos stabilumui ir jos prisitaikymui dalyvauti prekyboje (EWIS).

ne ES teritorijoje sujungimo projektus. Nepaisant minėtų poreikių Tarptautinė energijos agentūra išreiškė susirūpinimą didėjančia rizika, kurią kelia apskritai nepakankamos investicijos į dujų sektorių.¹²

Jeigu ES infrastruktūros atžvilgiu ir toliau vykdys ankstesnę politiką, nebus pasiektas nei vienas Europos energijos politikos tikslas. Atsinaujinančių energijos išteklių plėtrai iškils kliūčių, nes jai ims trūkti perdavimo tinklo valstybėse narėse arba tarp jų pajėgumų. Dabartinė patirtis patvirtina, kad vystant atsinaujinančius energijos išteklius susiduriama su didelėmis kliūtimis, nes vėjo jėgainių parkas vidutiniškai sukuriama maždaug per trejus metus, o sujungiant ir integruojant geografiškai dideliame plote pasklidusius vėjo jėgainių parkus sugaištama apie 10 metų¹³. Dėl to, kad nepakanka perdavimo tinklų pajėgumų ir su elektros energijos gamyba susijusių aplinkybių, kiekviena nacionalinė elektros rinka taip pat bus linkusi rezervinių elektros energijos pajėgumų pasilikti daugiau tam atvejui, jeigu nenumatyta išaugtų didžiausia paklausa arba netikėtai elektros energiją nustotų gaminti tam tikros bendrovės, ir dėl to sumažėtų elektros energijos tiekimo sistemos veiksmingumas.

Plano tikslai

Šiame plane apibūdinama tikroji padėtis, susiklosčiusi užbaigiant 42 Europai svarbių dujų ir elektros projektus. Nors suskystintų gamtinių dujų terminalai nelaikomi Europai svarbiais projektais, plane jie taip pat aptariami¹⁴. Daugelis iš šių projektų įgyvendinami gana sparčiai, tačiau kiti įgyvendinami per lėtai. Dėl to šiame plane siūlomos specialios priemonės kritinių projektų, kurių įgyvendinimas šiuo metu vyksta vangiai, įgyvendinimui palaiapsniui užbaigti. Galiausiame jame siūlomos priemonės, sudarysiančios palankias sąlygas investavimo sistemai sukurti.

Prie šio plano¹⁵ pridedamas Komisijos tarnybų darbo dokumentas, kuris praplečia anksčiau atliktą analizę¹⁶.

Šiame plane pagrindinis dėmesys skiriamas Europai svarbiems projektams, dėl kurių Taryba ir Europos Parlamentas susitarė TEN-E rekomendacijose. Kitus projektus¹⁷ būtų galima apsvarstyti gana greitai arba šiek tiek vėliau, kai kitą kartą bus persvarstomos TEN-E rekomendacijos.

¹² Tarptautinės energijos agentūros ataskaita: „*Gamtinės dujos. Rinkos tyrimas, 2006 m. Kuriant pasaulinę dujų rinką*“.

¹³ EWIS

¹⁴ Kadangi nafta kol kas yra svarbi ES energijos išteklių visumos dalis ir ES priklausomybė nuo naftos importo padidės maždaug iki 90 %, artimiausioje ateityje taip pat reikės nagrinėti jungiamųjų naftos ir degalų produktų vamzdynų sektoriaus padėtį. Nauja perdavimo infrastruktūra, pvz., vamzdynai, bus reikalinga ne tik geografiniam tiekimo išteklių įvairinimui, bet taip pat stengiantis spręsti problemas, susijusias su bendrosiomis tendencijomis pradėti perdirbti sieringesnę ir mažesnį nei 28 laipsnių pagal API (Amerikos naftos institutas) klampumo naftą bei dėl to, kad šiuo metu naudojamos infrastruktūros nepakanka. Šie klausimai bus ypač svarbūs ES valstybėms narėms iš Vidurio Europos ir Viduržemio jūros baseino.

¹⁵ SEC(2007) 1715

¹⁶ SEC(2006) 1059

¹⁷ T. y. Centrinės Azijos–Kaspijos jūros–Juodosios jūros energijos išteklių koridorių ir Baku–Erzurumo dujotiekį.

2. DABARTINĖ EUROPOS ENERGETIKOS SEKTORIAUS INFRASTRUKTŪROS PLĖTRA

Komisijos tarnyboms atlikus analizę buvo nustatyta įvairių trūkumų.

Elektros energija

20 iš 32 Europai svarbių projektų (3 priedas) delsiama įgyvendinti. 12 iš 20 projektų yra atidėti nuo vienerių iki dviejų metų, o aštuonis projektus delsiama pradėti įgyvendinti ilgiau nei trejus metus. Buvo nustatyta, kad iš 32 Europai svarbių projektų, nebuvo atidėtas tik 12 projektų įgyvendinimas (37 %); tik penki iš minėtų projektų buvo visiškai arba beveik visiškai įgyvendinti¹⁸. Įgyvendinus dalį vieno projekto, kita to projekto dalis nebuvo įgyvendinta jau ilgiau nei 10 metų¹⁹. Du projektai yra įgyvendinami iš dalies.²⁰

Atsižvelgiant į lėtą pažangą galima visų pirma padaryti šias išvadas:

- Pagrindinė delsimo priežastis daugeliu atvejų – sudėtingos planavimo ir leidimų išdavimo procedūros. Net tuo atveju, jeigu teisinės procedūros daugelyje valstybių narių paprastai yra beveik tokios pačios, pagrindiniai etapai (bendrojo planavimo taikymo procesas) įgyvendinami skirtingos struktūros procedūromis. Šitie dalykai pasidaro akivaizdūs tada, jeigu reikia sujungti skirtingus tinklus²¹, kai dalyvauja įvairios institucijos²², arba jeigu yra nustatyti ilgi konsultacijų ir leidimų išdavimo procedūrų laikotarpiai²³.
- Jeigu dvi arba daugiau valstybių narių yra suinteresuotos projektu, dažnai ilgalaikis delsimas atsiranda nepakankamai derinant planavimą arba dėl leidimų išdavimo procedūros.
- Dėl kitų prieštaravimų, o ne dėl su aplinka arba su sveikatos apsauga susijusių priežasčių²⁴, daugelio projektų²⁵ įgyvendinimas gali būti gerokai atidedamas. Povandeniniai jūra tiesiami elektros kabeliai, nors juos tiesti brangiai kainuoja ir techniniu atžvilgiu toks tiesimas yra sudėtingas darbas, nesukelia didelio visuomenės pasipriešinimo ir dėl to tokius projektus sekasi įgyvendinti sparčiau nei sausuma tiesti jungiamąsias elektros tinklų linijas.

¹⁸ Avelino (Prancūzija)- Avelgemo (Belgija) elektros linija; Fjorano (Italija) – Robijos (Italija) elektros linija; Fjorano (Italija)– Navės (Italija) – Gorlago (Italija) elektros linija; V. Hasingo (Danija) – Trigės (Danija) elektros linija; Suomiją ir Estiją sujungęs povandeninis elektros kabelis.

¹⁹ Moulaine (Prancūzija)–Obanžo(Belgija) projekto belgiškoji dalis kol kas nėra sujungta su prancūziškąja projekto dalimi.

²⁰ Philippi (Graikija) – Hamitabado (Turkija) elektros perdavimo linija; Hamburgo ir (arba) Kriumelio (Vokietija) – Šverino (Vokietija) elektros perdavimo linija.

²¹ Delsiama dėl to, kad aukštosios įtampos elektros perdavimo linijas reikia suderinti su geležinkelio projektais Tauro (Austrija) –Brikseno (Italija) elektros linija).

²² Suomiją ir Švediją sujungiantis povandeninis elektros kabelis „Fennoscan“, nes taikant leidimų išdavimo procedūras taip pat reikia atsižvelgti į vandenių apsaugos įstatymus.

²³ Jungtinę Karalystę ir Nyderlandus sujungiantis povandeninis elektros kabelis su ilgomis leidimų išdavimo procedūromis.

²⁴ Vietiniams gyventojams didelį susirūpinimą dažnai kelia pasikeisiantis kraštovaizdis.

²⁵ Sent Peterio (Austrija) – Tauerno (Austrija) elektros linija, Lienco (Austrija) – Kordinjano (Italija) elektros linija, Smentenato (Ispanija) – Beskano (Ispanija) – Begza (Baixas) (Prancūzija) elektros linija, Hamburgo ir (arba) Kriumelio (Vokietija) – Šverino (Vokietija) elektros linija, Nojenhageno (Vokietija) – Fyradeno (Vokietija) – Krajniko (Lenkija) elektros linija.

- Tam tikrų projektų įgyvendinimas taip pat buvo atidedamas dėl finansinių sunkumų²⁶, ypač siekiant į elektros sistemą perduoti iš atsinaujinančių elektros išteklių pagamintą elektros energiją ir norint elektros tinklus sujungti su kaimyninės šalies elektros tinklais.
- Kai kurie perdavimo sistemos operatoriai, atrodo, pernelyg vangiai ėmėsi vystyti tarpvalstybinio elektros energijos perdavimo pajėgumus. Tokių jų vangumą dažnai galima paaiškinti akstinių, kurie yra nustatyti reguliavimo sistemoje, nepakankamumu arba kad kai kurie perdavimo sistemos operatoriai, sudedamoji vertikalčiai integruotų bendrovių dalis, nenori padidinti dabartinio tiekimo masto, nes toks didinimas neatitiktų tų integruotų bendrovių dukterinių bendrovių, kurios vykdo tiekimą, interesų. Panašų poveikį turėjo ir netinkamai reguliuojami bei gana dažnai perskaičiuojami tiekimo tarifai (t. y. kas tris mėnesius ar kartą per metus), kurie trukdė vystyti pirmenybinę infrastruktūrą;

Gamtinės dujos

Apskritai didesnės dalies iš 10 „Europai svarbių“ dujotiekių projektų įgyvendinimas vyksta gana sparčiai (4 priedas).

Nebuvo gauta jokių pranešimų, kad didesnės dalies iš minėtų projektų įgyvendinimas būtų atidėtas bent kiek ilgesniam laikotarpiui. Bent septyni iš 10 Europai svarbių dujotiekių turėtų būti pradėti eksploatuoti 2010–2013 m: vieno dujotiekio statyba jau yra užbaigta²⁷, du – kol kas tiesiami²⁸, o du kiti yra iš dalies pradėti tiesti²⁹. Naudojant minėtą infrastruktūrą importo į ES pajėgumus iki 2013 m. galima padidinti dar maždaug 80–90 milijardų m³ dujų (16–17 % ES dujų poreikių 2010 metais)³⁰.

Kita vertus, įvairiose valstybėse narėse labai prastai sekasi vykdyti 29 suskystintų gamtinių dujų terminalų ir laikymo saugyklų statybos darbus. Teko nutraukti devynių projektų³¹ įgyvendinimą ir reikėjo ieškoti kitokių sprendimų. Kitų penkių suskystintų gamtinių dujų terminalų statybos nepavyko pradėti.³²

Apskritai investavimą į dujų grandinę ir su ja susijusius išsipareigojimus, atrodo, reikia laikyti patenkinamais. Tačiau, nors keletą svarbių vamzdynų projektų beveik pavyko įgyvendinti, didėja rizika, kad daugiau investicijų bus skiriama kelių valstybių sienas kertantiems vamzdynams. Teko susitaikyti su atidėjimais, kuriuos reikėjo numatyti dėl su aplinka susijusių priešasčių arba vietinių gyventojų pasipriešinimo, visų pirma dėl suskystintų

²⁶ Vakarų Europos Elektros perdavimo koordinavimo sąjungos (UCTE) tinklo pratęsimas į rytus, kad būtų prijungtos Baltijos valstybės; elektros tinklo išplėtimas Vokietijoje, jog į jį būtų įmanoma perduoti iš atsinaujinančių energijos išteklių pagamintą elektros energiją; jungiamosios elektros linijos Tunisas–Italija nutiesimas.

²⁷ „Green-stream“ dujotiekis, sujungiantis Libiją su Italija (per Sicilijos salą).

²⁸ „TRANSMED II“ dujotiekis Libiją per Siciliją sujungiantis su Italija; Balgzando–Baktono dujotiekis, Nyderlandus sujungiantis su Jungtine Karalyste.

²⁹ Šiaurės Europos dujotiekis; Turkijos–Graikijos-Italijos dujotiekis.

³⁰ PRIMES. „Europos energetikos ir transporto scenarijai: pagrindiniai veiksniai“. (2004).

³¹ Suskystintų dujų terminalai Jonijos jūros pakrantėje (Koriljano Kalibras), Tirėnų jūros pakrantėje (Montaldo di Kastras), Tirėnų jūros Lamecijos Termėje, San Ferdinande, Ligūrijos jūros pakrantėje (Vado Liguras) ir antras suskystintų dujų terminalas žemyninėje Graikijoje.

³² Suskystintų gamtinių dujų terminalai Mudžoje, Brindizyje, Tarante, Sicilijoje ir Livorne (jūroje).

gamtinių dujų terminalų. Taip pat buvo paminėtos didėjančios žaliavų kainos ir kvalifikuotų darbuotojų trūkumas³³.

3. TAIKYTINOS PRIEMONĖS: KOMISIJOS PASIŪLYMAI

3.1. Pagrindinė infrastruktūra, dėl kurios kyla sunkumų

Remiantis Komisijos parengtu įvertinimu buvo įmanoma užtikrinti, kad reikiamas dėmesys ir pastangos būtų skiriamos ir ES, ir nacionaliniu lygiu. Suinteresuotosios šalys ir nacionalinės institucijos dabar gali prisiimti išsipareigojimus, kad darbai būtų sparčiai užbaigti.

1 veiksmas: Buvo nustatyta pagrindinė infrastruktūra, dėl kurios kyla didelių sunkumų

Elektros energija

Komisija atrinko toliau nurodytus pagrindinius projektus, be kurių nebūtų įmanoma sukurti vidaus rinkos, iš atsinaujinančių energijos pagamintos elektros energijos ištraukti į rinką ir gerokai padidinti tiekimo saugumo ir buvo atsižvelgta į faktus, galėjusius turėti įtakos įgyvendinimo atidėjimui.

Projektai	Pagrindimas	2004 m. (2006 m.) pranešta užbaigimo data	Atidėjimo priežastis
Kasios (Danija–Hamburgas ir (arba) Dolernas)	Ši jungiamoji elektros linija yra svarbi, siekiant didelius šiaurinėje Vokietijos dalyje, Danijoje, Šiaurės jūroje ir Baltijos jūroje iš vėjo energijos pagamintos elektros energijos kiekius perduoti į elektros energijos perdavimo ir paskirstymo tinklą bei prekybai šiaurinėje Europos dalyje be to, ji svarbi užtikrinant elektros energijos perdavimo ir paskirstymo sistemos saugumą ir vykdant prekybą.	2010 (2012); projektas kol kas nagrinėjamas	tankiai apgyvendinta teritorija: labai daug žemės savininkų.
Hamburgo ir (arba) Kriumelio (Vokietija)–Šverino (Vokietija)	Iš vėjo energijos pagamintos elektros energijos perdavimas į elektros energijos perdavimo ir paskirstymo tinklą, ES Rytinio ir Vakarinio elektros energijos perdavimo ir paskirstymo tinklo sujungimas.	2007 (2007) Leidimo išdavimo etapas	Vietinių gyventojų pasipriešinimas: tiesimo maršruto parinkimas, baiminamasi elektromagnetinių laukų poveikio, kraštovaizdžio sudarkymas; ilgai trunkantis visuomenės konsultavimas; daug suinteresuotųjų šalių; platesnės nei regioninė arba Europos perspektyvos nesuvokimas.
Halė ir (arba) Zalė (Vokietija)–Šveinfuras (Vokietija)	Keletas iš pirmesneje virš pastarosios eilutės nurodytų priežasčių.	2010 (2009) Leidimo išdavimo etapas	Linija būtų tiesiama per Tiuringerio mišką; Vietinių gyventojų pasipriešinimas: nepalankus poveikis turizmui, linijos tiesimo maršruto parinkimas, baiminamasi elektromagnetinių laukų poveikio, kraštovaizdžio sudarkymas; daug suinteresuotųjų šalių; platesnės nei regioninė arba Europos perspektyvos nesuvokimas.
Sent .Peterio (Austrija) – Taureno	Labiausiai perkrauta Vidurio Europos sritis, kelianti grėsmę saugiam elektros energijos	2010 (2011)	Lėta leidimo išdavimo procedūros eiga: reikia papildomo derinimo; Vietinių gyventojų

³³ IEA. 2006.

(Austrija) elektros linija	perdavimo ir paskirstymo tinklo eksploatavimui.	Leidimo išdavimo etapas ir (arba) projektas kol kas nagrinėjamas	pasipriešinimas: baiminamasi elektromagnetinių laukų poveikio, kraštovaizdžio sudarkymas, saugomų rūšių paukščiai ir vabzdžiai; kalnuota vietovė; už poveikio aplinkai įvertinimą atsakingos institucijos nėra kompetentingos dirbti su dideliais infrastruktūros projektais.
Ziudburgenlando (Austrija) - Kainachtalio (Austrija) elektros linija	Žr. pirmesnėje virš pastarosios eilutės nurodytas priežastis.	2007 (2009) Leidimo išdavimo etapas	Lėta leidimo išdavimo procedūros eiga; Vietinių gyventojų pasipriešinimas: kraštovaizdžio sudarkymas, baiminamasi elektromagnetinių laukų poveikio, reikalaujama tiesti požeminių elektros kabelių; tikėtina, kad bus priešinamasi privažiavimo kelių į statybos vietovę tiesimui; už poveikio aplinkai įvertinimą atsakingos institucijos nėra kompetentingos dirbti su dideliais infrastruktūros projektais.
Diunroras (Austrija) – Slaveticė (Čekijos Respublika)	Naujai valstybei narei ir Vidurio Europai svarbi jungtis	2007 (2009); projektas kol kas nagrinėjamas	Nepalankus Austrijos požiūris į branduolinę energetiką; elektros jungtis susijusi su Austrijos elektros energijos perdavimo ir paskirstymo sistemos stiprinimu (Pietūs–Šiaurė); saugoma teritorija; vietiniai gyventojai baiminasi elektromagnetinių laukų poveikio EMF (Austrija)
Udinė Ovestas (Italija) – Okroglas (Slovėnija)	Slovėnijos ir Italijos elektros energijos perdavimo ir paskirstymo sistemas jungiančios elektros linijos yra labai perkrautos; didelė Italijos elektros energijos perdavimo ir paskirstymo sistemos avarijos tikimybė jungiančioji elektros linija yra labai svarbi užtikrinant elektros energijos perdavimą ES lygiu	2009 (2011) projektas kol kas nagrinėjamas	Sunku nustatyti Italijos ir Slovėnijos sienos kirtimo vietas; didelio gyventojų tankumo teritorija; galimi finansiniai sunkumai; linijos tiesimo maršruto parinkimas: 35 % Slovėnijos teritorijos yra paskirta programai „Natura 2000“; Vietinių gyventojų pasipriešinimas: baiminamasi elektromagnetinių laukų poveikio, kraštovaizdžio sudarkymas; išankstinė Slovėnijai nustatyta sąlyga: užbaigti tiesti Berečevo-Krsko elektros liniją ir Slovėnijos elektros energijos perdavimo ir paskirstymo sistemą sujungti su Vengrijos sistema; Prieš pradėdami įgyvendinti projektą, reikėtų modernizuoti Italijos elektros energijos perdavimo ir paskirstymo sistemą;
Lietuvą ir Lenkiją jungiančios elektros perdavimo linijos tiesimas, įskaitant Lenkijos elektros energijos perdavimo ir paskirstymo sistemos modernizavimą (Vokietija-Lenkija)	Svarbi jungtis, leisianti Baltijos šalių elektros energijos perdavimo ir paskirstymo sistemas sujungti su Vakarų Europos Elektros perdavimo koordinavimo sąjungos (UCTE) tinklu	2012 (2013) projektas kol kas nagrinėjamas	Koordinavimas ir nepakankama politinė parama praeityje; neapibrėžtumas, kylantis dėl skirtingų sinchronizavimo rajonų; Lenkijos energijos perdavimo ir paskirstymo sistemos stabilumas; elektros perdavimo linija būtų tiesiama per gamtinių atžvilgiu saugomą teritoriją; siekiant visuomenės reikmėms nusavinti žemę, kuria būtų tiesiama elektros linija, Lenkijoje reikėtų keisti įstatymus; reikia kryžmiškai sujungtos transformatorių pastotės; neapibrėžtumas, kylantis dėl skirtingų sinchronizavimo rajonų;
Sentmenatas (Ispanija) – Beskanas (Ispanija) – Begza (Baixas) (Prancūzija)	Svarbi elektros linija, Pirėnų pusiasalio elektros energijos „salą“ sujungianti su Vakarų Europos Elektros perdavimo koordinavimo sąjunga (UCTE) tinklu	2007 (2009); Leidimo išdavimo etapas	Būtinybė kirsti Pirėnų kalnus; sunku nustatyti vietas, kuriose reikėtų kirsti Ispanijos ir Prancūzijos sieną; Vietinių gyventojų pasipriešinimas.

Moulaine (Prancūzija) - Obanžo (Belgija) elektros linija		2010 (2012) Belgiškajai projekto daliai jau suteiktas patvirtinimas, tačiau prancūziškoji projekto dalis kol kas tėra nagrinėjama	Pirmenybė buvo suteikta Avelino–Avelgemo projektui; projektui nepritariama nei kaimiškuose rajonuose, nei miesto vietovėse; elektros linijos tiesimo maršrutas kol kas nenustatytas Prancūzijos teritorijoje (kol kas nenužymėta 13–16 kilometrų linijos maršruto
Jungtinę Karalystę ir Nyderlandus sujungiantis povandeninis elektros kabelis		2008 (2010) Leidimo išdavimo etapas	Ilgai trunkančios su aplinka susijusios procedūros; ilgai Nyderlanduose trunkančios reguliavimo procedūros; ilgalaikės visuomenės informavimo procedūros abiejose šalyse; nėra aiškiai apibrėžtas finansavimas ir papildomos dotacijos; neapibrėžti povandeninio elektros kabelio reguliavimo klausimai (pvz., išlygos suteikimo reikalavimai ir (arba) perkrovos valdymo rekomendacijos).

Gamtinės dujos

Dujų sektoriuje Europos Sąjunga, be dabartinių dujų tiekimo išteklių (Norvegija, Rusija ir Šiaurės Afrika), turi užsitikrinti naujų tiekimo išteklių. Svarbu turėti „ketvirtuoju koridoriumi“ nutiestą dujotiekį, kuriuo iš Vidurinės Azijos, Kaspijos jūros regiono ir Vidurio Rytų *Nabucco* dujotiekiu būtų galima gauti dujų (30 milijardų m³ arba 7 % 2010 metų ES dujų paklausos).

Be to, ES turi užtikrinti, kad visi šiuo metu atidėti pirmenybiniai dujų projektai būtų sparčiai įgyvendinti. Komisija pabrėžė, kad Alžyrą ir Italijos pusiasalį (per Sardinijos salą) sujungiančio *GALSI* dujotiekių statyba kol kas yra atidėta neribotam laikui.

Importavus didesnius dujų kiekius, taip pat reikia pasirūpinti, kad tie kiekiai pasiektų tiekimo grandinės pabaigą, t. y. galutinius vartotojus. Dujų paskirstymo ir tiekimo vartotojams plėtra yra labai svarbi (t. y. Vokietijos, Danijos ir Švedijos dujų rinkas bei Vokietijos, Belgijos, Nyderlandų, Liuksemburgo ir Britanijos dujų rinkas jungiantys dujotiekiai). Galiausiai, suskystintos dujos gali užtikrinti didesnę lankstumą, ypač nuo vienintelio dujų tiekimo šaltinio priklausančioms valstybėms narėms. Suskystintos dujos gali būti svarus rezervas, kurį galima pasitelkti užtikrinant tiekimo saugumą ir skatinant konkurenciją rinkoje. Komisija, atsižvelgdama į minėtus dalykus, 2007 m. svarstys, ar Bendrija turi imtis veiksmų, kad, parengus suskystintoms dujoms skirtą veiksmų planą, būtų skatinamas „energetinis“ solidarumas.

3.2. Už pirmenybinių kategorijai priskirtų projektų įgyvendinimą atsakingų Europos koordinatorių paskyrimas

Komisija, susitarusi su atitinkamomis valstybėmis narėmis ir pasikonsultavusi su Europos Parlamentu, pagal TEN–E rekomendacijas gali paskirti Europos koordinatorių.

Koordinatorius būtų atsakingas už tą projekto aspektą, kuris yra svarbus Europai, ir imtųsi organizuoti tarpvalstybinį projekto dalyvių, privataus ir valstybės sektorių dialogą bei megzti

vietos, regioninės valdžios institucijų ryšius su vietos gyventojais. Koordinatorius padėtų koordinuoti nacionalines procedūras (įskaitant su aplinka susijusias procedūras) ir pateiktų ataskaitą apie projekto ar projektų įgyvendinimo pažangą bei visus sunkumus arba kliūtis, dėl kurių projekto įgyvendinimas galėtų būti atidėtas ilgesniam laikui.

2 veiksmas: Europos koordinatorių skyrimas (žr. 3.1 skirsnį)

Komisija 2007 m. pradžioje pasiūlys skirti Europos koordinatorius, turėsiančius paspartinti šių projektų įgyvendinimą:

Elektros energijos projektai:

Vokietiją, Lenkiją ir Lietuvą, ypač Alytų–Elką, sujungianti elektros perdavimo linija (kryžmiškai sujungta pastotė);

Prie šiaurinės Europos dalies (Vokietijos, Danijos ir Lenkijos) pakrančių jūroje sumontuotų elektros energijos gamybos iš vėjo energijos įrenginių sujungimas;

Prancūzijos ir Ispanijos sujungimas elektros perdavimo linija, ypač Sentmenatas (Ispanija) – Beskano (Ispanija) – Begza (Baixas) (Prancūzija) linija.

Dujų projektai:

NABUCCO dujotiekis.

Vėlesniame etape, atsižvelgiant į užtikrintą pažangą, bus svarstoma, ar skirti Europos koordinatorius šiems projektams:

- Elektros energijos projektai: Jungiamosios elektros linijos Austrijoje ir į Austriją;
- Italiją su Slovėnija sujungiančios elektros perdavimo linijos;
- Jungtinę Karalystę su Europos žemynu sujungiančios linijos;
- Moulaine (Prancūzija) – Obanžo (Belgija) elektros linija.

Dujų projektai:

- Alžyrą su Italija per Sardinijos salą ir Toskaną sujungiantis *GALSI* dujotiekis, su atšaka per Korsikos salą į Prancūziją;
- Švediją–Daniją–Vokietiją sujungiantis dujotiekis;
- Dujų paskirstymo ir tiekimo pajėgumai tarp Vokietijos, Nyderlandų, Belgijos ir Jungtinės Karalystės;
- Įvairių suskystintų dujų terminalų projektų įgyvendinimas yra atidėtas ilgokam laikotarpiui.

3.3. Elektros energijos perdavimo ir paskirstymo sistemos planavimas atsižvelgiant į vartotojų poreikius

Pastarasis, t. y. 2006 m. lapkričio 14 d., elektros energijos tiekimo sutrikimas, apėmęs aštuonias ES valstybes nares, patvirtino tą faktą, kad tam tikrais atžvilgiais kontinentinę Europą jau galima laikyti vieninga elektros energetikos sistema, kurios tinklas nėra tinkamai suprojektuotas.

Europos elektros energetikos sistema (įskaitant jos tinklų infrastruktūrą) turi būti suplanuota, sumontuota ir eksploatuojama taip, kad atitiktų vartotojų poreikius. Minėtos infrastruktūros nustatymas, jos planavimas ir montavimas konkurencingų rinkų sąlygomis – tai nuolatinis procesas, kurį vykdant reikia kontroliuoti rinkos dalyvius ir derinti jų veiksmus. Minėtas uždavinys – tai ne vien papildomų jungiamųjų elektros linijų tiesimas ar naujų elektrinių statyba visuose regionuose. Tas uždavinys yra susijęs su būsima ES energijos išteklių visuma, **sistemos, į kurią kas kartą vis daugiau elektros energijos pateikia tą energiją su pertrūkiais gaminančios bendrovės**, eksploatavimu bei vietovėmis, kurios savo veiklą vykdo elektros energiją gaminančios bendrovės. Svarbu, kad skaidriai būtų nustatytos elektros linijos trumpalaikėms ir ilgalaikėms perkrovoms pašalinti.

Europos Sąjungoje kiekviename atskirame energetikos regione turėtų būti veiksmingiau koordinuojamas išankstinis būtinos infrastruktūros ir (arba) elektros energijos gamybos pajėgumų planavimas – toks pats planavimas taip pat turėtų būti vykdomas atsižvelgiant į kelių regionų poreikius. Šis tikslas yra pabrėžtas Komisijos komunikate dėl dujų ir elektros vidaus rinkų. Bus svarstomi du glaudesnio koordinavimo perdavimo sistemos operatorių lygiu būdai.

GALILEO sistemos naudojimas tiksliai energetikos tinklų priežiūrai realiuoju laiku yra nepakeičiamas kuriant naujovišką „protingą“ elektros energijos perdavimo ir paskirstymo sistemą. Tokia technologija elektros energetikos sistemą leistų stebėti ir kontroliuoti realiuoju laiku. Be to, ši naujoviška technologija taip pat padėtų įgyvendinti būsimą europinę iniciatyvą, kuria būtų siekiama apsaugoti kritinę energetikos infrastruktūrą.

3 veiksmas: Planavimo koordinavimas regionų lygiu

Komisija 2007 m. pasiūlys sukurti perdavimo sistemos operatoriams, kurie yra atsakingi už koordinuotą elektros tinklų planavimą, taikomą kur kas griežčiau apibrėžtą sistemą

„Dujų ir elektros vidaus rinkos perspektyvomis“³⁴ turėtų būti remiamasi imantis stebėti ir analizuoti visų energetikos sektorių šiandienius tinklus ir būsimą jų vystymą, padėsiantį patobulinti perdavimo pajėgumus tarp valstybių narių regioniniu lygiu. Ji sudarys palankias sąlygas suinteresuotųjų šalių dialogui, kurį plėtojant bus tinkamai atsižvelgiama į socialinius, ekonominius ir aplinkos veiksnius. Pagal minėtą programą ir laikantis nacionalinių planavimo procedūrų bus parengti regioniniai energetikos tinklų vystymo planai bei parengtos pasiūlos ir paklausos atitikties užtikrinimo prognozės (esant didžiausiai ir bazinei apkrovai). Vykdamas minėtas užduotis bus tinkamai atsižvelgiam į reguliavimo institucijų nuomonę ir kitus atitinkamus elektros ir dujų forumus (t. y. Florencijos ir Milano forumus).

³⁴ COM(2006) 841

Ši glaudesni koordinavimą reikėtų papildyti infrastruktūros planavimo persvarstymu aukštesniu europiniu lygiu. Galimiems investuotojams į elektros energijos gamybą ir perdavimą reikia pateikti naujausią informaciją apie trumpalaikius ir ilgalaikius pokyčius. Energetikos stebėjimo agentūra³⁵ turėtų **analizuoti**, kokios naujos infrastruktūros reikia Europos Sąjungai. Komisija, atsižvelgdama į minėtos analizės išvadas, jeigu būtina, siūlys pakeisti TEN-E rekomendacijas ir nustatytas kitą Europai svarbią pirmenybinę infrastruktūrą. Visus galimus trūkumus reikėtų nustatyti iš anksto, kad rinka galėtų tinkamai persitvarkyti. Agentūra Europos Sąjungos paskirtiems koordinatoriams turėtų teikti techninę ir materialią pagalbą.

3.4. Leidimų išdavimo procedūrų spartinimo užtikrinimas

Ilgai trunkančios teisinės ir leidimų išdavimo procedūros – sunkiai įveikiama kliūtis vystant tam tikrą dujų infrastruktūrą ir įgyvendinant elektros energijos perdavimo projektus. Dažniausiai pasitaikančios tų ilgų procedūrų priežastys – tai procedūrų išskaidymas į sudedamąsias dalis, stiprus vietinių ir regioninių bendruomenių pasipriešinimas, nepagrįstas *veto* teisės naudojimas ir didelis institucijų, atsakingų už leidimų išdavimą, skaičius. Valstybėms narėms užmezgant tarpusavio ryšius leidimų išdavimo procedūros dažnai užtrunka dėl to, kad trūksta koordinavimo ir kas nusistatomas skirtingas įgyvendinimo terminas.

Nepaisant to, kad keliose šalyse buvo pradėtos taikyti supaprastintos leidimų išdavimo procedūros, pagrindinių sunkumų kol kas nepavyko pašalinti. Kol nutiesiama nauja jungiamoji elektros linija, sugaištama ilgiau nei 10 metų, tuo tarpu vėjo jėgainių parkas įrengiamas arba kombinuoto ciklo dujų turbina sumontuojama per 2–3 metus.

Jungtinėms Amerikos Valstijoms panašių problemų iškildavę praeityje (t. y. elektros energijos tiekimo sistemos avarijos Kalifornijoje, kurios kildavo neturint pakankamai jungiamųjų elektros linijų ir prastai parengto rinkos modelio koncepcijos, dėl kurio buvo piktnaudžiaujama rinka). Dėl to, jeigu įgyvendinti pirmenybinį valstijos tinklo infrastruktūros projektą būdavo pernelyg delsiama, JAV federalinės infrastruktūros planavimo ir leidimų išdavimo klausimai nuo šiol sprendžiami federaliniu lygiu, t. y. sprendimus priima JAV Federalinė energetikos reguliavimo komisija (FERC), kai pirmenybiniam projektams leidimas laiku nesuteikiamas valstijos lygiu.

Komisija mano, kad toks požiūris Europos Sąjungai nėra priimtinas. Tačiau reikia imtis energingų veiksmų, jeigu norima išlaikyti nors bent kiek pagrįstą viltį, kad ES dujų ir elektros energijos infrastruktūrą būtų įmanoma efektyviai pritaikyti prie besikeičiančių šiandieninės energijos rinkos poreikių. Labai svarbu pirmenybinės ES infrastruktūros planavimo ir statybos trukmė būtų sutrumpinta taip, kad būtų atsižvelgiama į su aplinka, sauga ir sveikatos apsauga susijusius klausimus.

Pirma, jeigu remiantis TEN-E rekomendacijomis tam tikri pirmenybiniai projektai būtų paskelbti „Europai svarbiais“, tas paskelbimas galėtų padėti juos įgyvendinti greičiau.

Jeigu koks nors projektas būtų paskelbtas „Europai svarbiu“, kartu turėtų būti pateikiamas to projekto įgyvendinimo užbaigimo tvarkaraštis; įskaitant išsamią informaciją apie tai, kaip projektui bus taikoma patvirtinimo procedūra (taikant suderintąjį įvertinimą galbūt būtų įmanoma supaprastinti procedūras). Komisija, siekdama, kad minėtas paskelbimas būtų veiksmingesnis, mano, jog ateityje projektus priskirti „Europai svarbiu“ kategorijai reikėtų laikantis griežtų reikalavimų. Projektai minėtai kategorijai turėtų būti priskiriami tik tada,

³⁵ Kaip pasiūlyta Strateginėje Europos energetikos apžvalgoje.

jeigu jie turi didelės įtakos energijos srautams ir atitinkamų regionų prekybai, jeigu planavimo ir leidimų išdavimo etapai yra aiškiai apibrėžti ir juos įmanoma įgyvendinti ir jeigu naudojant tuos projektus būtų sukuriama teigiama ir neginčijama pridėtinė vertė Europai; visos dalyvaujančios šalys turėtų pritarti tokiam paskelbimui.

Antra, Komisija, pasitarusi su valstybėmis narėmis ir pagrindinėmis suinteresuotomis šalimis, siūlys, kaip būtų galima supaprastinti nacionalines leidimų išdavimo procedūras.

4 veiksmas: Leidimų išdavimo procedūrų supaprastinimas

2007 m. Komisija pradės svarstyti iš naujo TEN-E rekomendacijas, kad galėtų valstybių narių prašyti, deramai laikydamosi subsidiarumo principo, parengti nacionalines procedūras, kurias taikant Europai svarbių projektų planavimą ir patvirtinimą būtų įmanoma užbaigti ne per ilgesnį nei penkerių metų laikotarpį.

Tai nereiškia, kad ES lygiu turėtų būti nustatyti pagrindiniams klausimams, į kuriuos turi būti atsižvelgiama organizuojant planavimo procesą, skirti nauji standartai. Šiuo atveju kalbama tik apie reikalavimą, kad minėtais atvejais nacionalinės procedūros būtų užbaigiamos per pagrįstą laikotarpį, per kurį jas reikia užbaigti atsižvelgiant į aplinkai skirtus teisės aktus ir teisėtus suinteresuotųjų piliečių pageidavimus; taikant tas procedūras taip pat reikėtų atsižvelgti į geriausių nacionalinių standartų vertinimo patirtį.

3.5. Aiškios investavimui skirtos sistemos sukūrimas

TEN-E projektus visų pirma turėtų finansuoti suinteresuoti ūkio subjektai. Tačiau naujoms perdavimo linijoms skiriama mažiau investicijų. Šią tendenciją iš dalies galima paaiškinti praėityje sukurtais rezerviniais perdavimo pajėgumais, tačiau šiandieninėje rinkoje nesukuriama paskatų efektyviai investuoti į perdavimo pajėgumus. Netinkami regioniniai kainų nustatymo modeliai ganėtinai kliudo išvelgti tarpregioninę perdavimo perkrovą arba neužtikrina prieigos prie tikslios ir savalaikės informacijos apie perdavimo tinklų eksploatavimo rodiklius. Maži investuojamų lėšų kiekiai neatitinka privataus sektoriaus ryžto investuoti į ilgalaikius infrastruktūros projektus.

Dėl to labai svarbu, kad būtų sukurta stabili ir patraukli reguliavimo sistema, leidžianti privačiam sektoriui numatyti sėkmingą investavimo proceso užbaigimą ir užtikrinanti pastovų pelno dydį, tačiau kartu suteikianti galimybę vartotojams teikti aukšto lygio paslaugas. Komisija susijusiame dujų ir elektros vidaus rinkoms skirtame komunikate nurodo keletą priemonių, kurių būtų galima imtis siekiant minėtų tikslų. Visų pirma pateikiama pasiūlymų dėl veiklos rūšių išskyrimo, užsimenama apie būtinybę plėsti energetikos sektorių reglamentuojančių institucijų įgaliojimus; taip pat nurodoma skaidrumo didinimo svarba.

Valstybinis transeuropinių energetikos tinklų finansavimas gerokai paskatino privačius operatorius užbaigti infrastruktūros projektus, kuriems grėsė ilgos procedūros arba kuriems reikėjo didelių sąnaudų. Jeigu skiriama ES lėšų, tuomet sumažėja rizika, kad projektą įgyvendinti bus delsiama; be to, tuomet randasi paskatų nagrinėti naujų technologijų naudojimo galimybę arba tos lėšos padeda apsispręsti dėl tam tikrų projektų.

ES turi stengtis sukurti geriau vartotojų poreikius tenkinančią energetikos infrastruktūrą. Dabartinio transeuropinių energetikos tinklų biudžeto (kasmet po 20 milijonų eurų) neužteks, kad būtų įmanoma investuoti reikiamu lygiu. Transeuropinių energetikos tinklų biudžeto šiandien turi pakakti:

- didėjančiam poreikiui iš atsinaujinančių energijos išteklių pagamintą elektros energiją perduoti į elektros energijos perdavimo ir paskirstymo sistemą;
- būtinybei vystyti infrastruktūrą, kai ES išsiplėtė iki 27 valstybių narių;
- poreikiui dar intensyviau plėtoti ryšius kaip nustatyta sutartyje ir TEN-E rekomendacijose bei daug regioninių atskirtų rinkų sujungti į vieną bendrą rinką (naujos Pietryčių Energetikos bendruomenės integravimas, Vakarų Europos Elektros perdavimo koordinavimo sąjungos (UCTE) sistemos sujungimas su kitomis sistemomis, pvz., CIS ir „Euro–Med“ ir t. t.)

Dėl šių priežasčių būtina persvarstyti, ar dabartinis ES skiriamų investicijų lygis yra pakankamas, kad būtų pasiekti Europos energijos politikos tikslai

5 veiksmas: ES finansavimas

Komisija, atsižvelgdama į šiuos specialius tikslus, nagrinės, ar būtina skirti daugiau ES lėšų transeuropiniams energetikos tinklams finansuoti.

TEN-E finansavimas, dar kartą žvelgiant į ateitį, iš esmės turėtų būti skiriamas didelį poveikį Europos Sąjungai turinčių dalykų socialiniam ir ekonominiam tyrimui bei planavimo tyrimui (pvz., UCTE tinklo išplėtimas į gretimas valstybes arba jūroje įrengtomis vėjo jėgainėmis pagamintos elektros energijos perdavimas į pagrindinę elektros energijos perdavimo ir paskirstymo sistemą). Jei tai dujų sektorius, būtų galima tirti šiuos klausimus: dujų kokybės standartus, galimą techninį derinimą arba tiekimo vamzdynų įtaką vidiniams dujų paskirstymo tinklams.

Bendrijos Sanglaudos politikos strateginėse rekomendacijose 2007–2013 m. pabrėžta, kad vienas iš svarbiausių uždavinių – kaip nors keisti dabartinę padėtį, t. y. Europoje intensyviai vartojamus tradicinius energijos išteklius. Sprendžiant minėtą uždavinį būtų teikiama pagalba užbaigiant jungiamųjų linijų tiesimą, specialus dėmesys būtų skiriamas transeuropiniams tinklams, tobulinant elektros energijos perdavimo ir paskirstymo sistemą ir užbaigiant tiesti bei modernizuojant dujų perdavimo ir paskirstymo tinklus. Komisija valstybes nares, ypač tas, kurios į ES įstojo 2004 ir 2007 m., ir jų regionus skatina šias rekomendacijas įgyvendinti taikant savo investavimo programas. Taip pat reikalingas glaudesnis koordinavimas su Europos investicijų banku ir Europos rekonstrukcijos ir plėtros banku, kad būtų sudarytos palankios sąlygos transeuropinio pobūdžio investicijoms. Abi finansinės institucijos, sprendamos paskolų suteikimo klausimą, Europai svarbius projektus turėtų laikyti pirmenybinio finansavimo dalykais. Jeigu įgyvendinant projektus dalyvautų valstybės, įsitraukusios į Europos kaimynystės politiką, lėšų investicijoms būtų galima skirti iš Kaimynystės investicijų fondo. Apskaičiuojama, kad dėl šito įsteigto fondo pagal Europos kaimynystės politikos vykdymo priemones įmanoma gauti 4–5 kartus daugiau dotacijų. Panašiai Afrikos infrastruktūros finansavimo fondas galėtų prisidėti skatinant tiesti reikiamas energetinių tinklų jungtis su Europa.

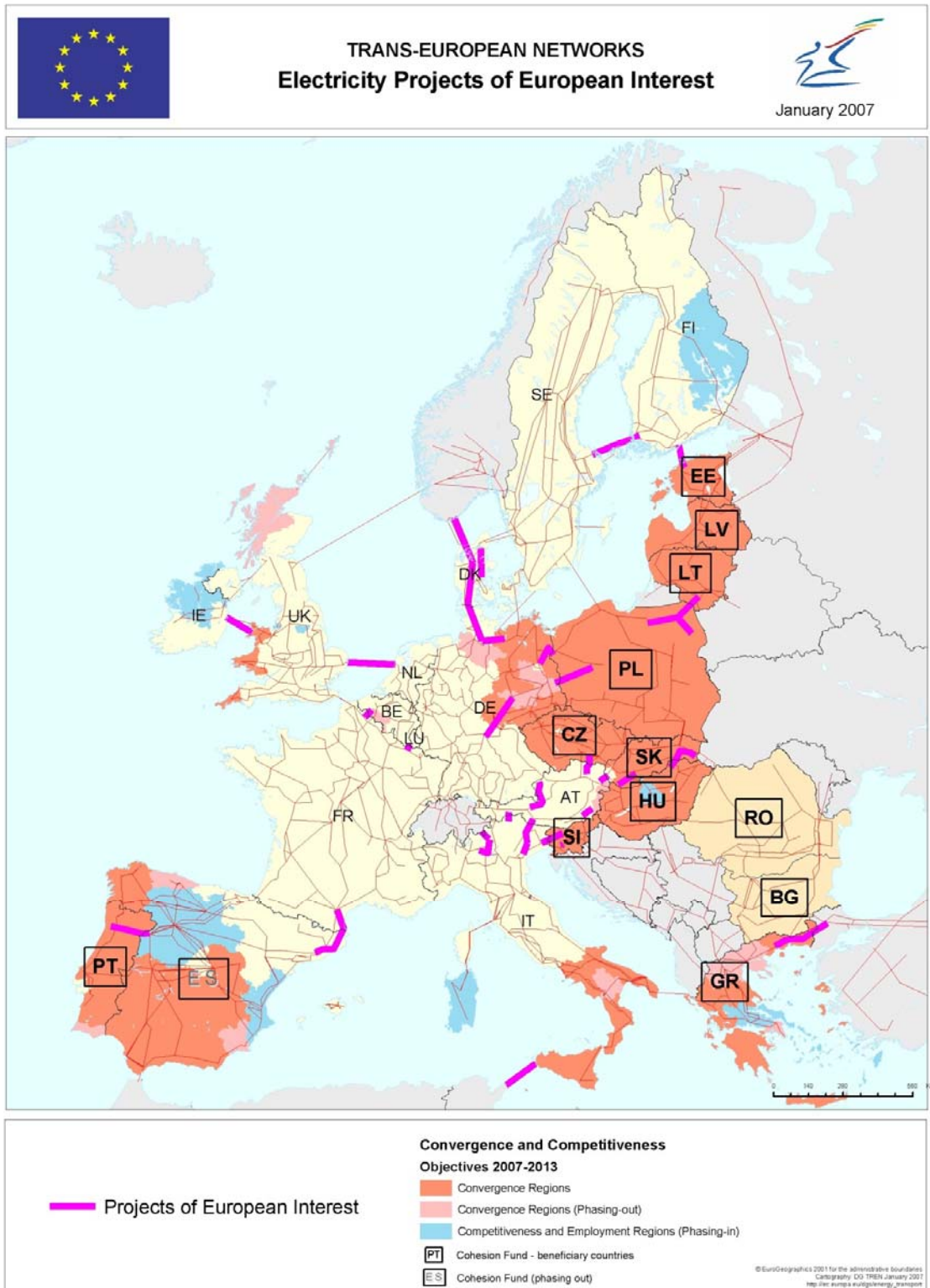
Tuo pačiu metu siekiant, kad konkurencingose energijos rinkose būtų išvengta poveikio, kurio galėtų rasti iš visuomenės paramos investicijoms į infrastruktūrą, veiklą reikia vykdyti pagal Bendrijoje galiojančias valstybės pagalbos taisykles.

4. IŠVADOS

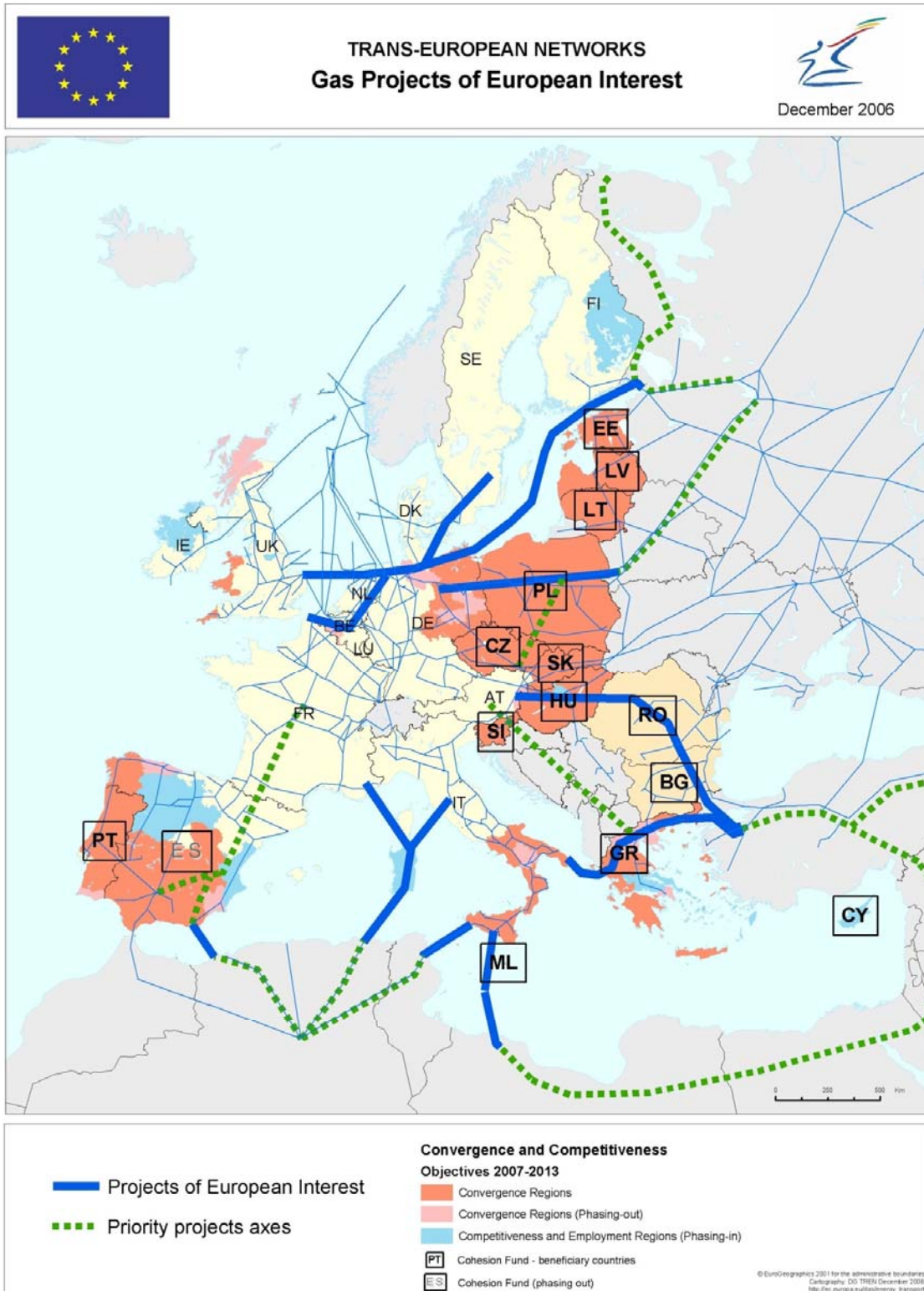
Jeigu dabartinis investicijų kiekis į infrastruktūrą nesikeis, ES nesugebės sukurti tikros bendros vidaus rinkos. Ji nesugebės į elektros energijos perdavimo ir paskirstymo sistemą priimti ir panaudoti iš atsinaujinančių energijos išteklių pagamintos elektros energijos, kurios pagaminamą kiekį privaloma didinti. ES ir toliau taip pat turės apmokėti dideles sąnaudas, kurių randasi dėl tinklų perkrovos, ir išlaikant neefektyvius pajėgumus visose netinkamai sujungtose energetikos srityse.

Svarbu, kad būtų visiškai ir ryžtingai įgyvendinti Europai svarbūs projektai bei kad būtų imamasi šiame komunikate išvardytų veiksmų.

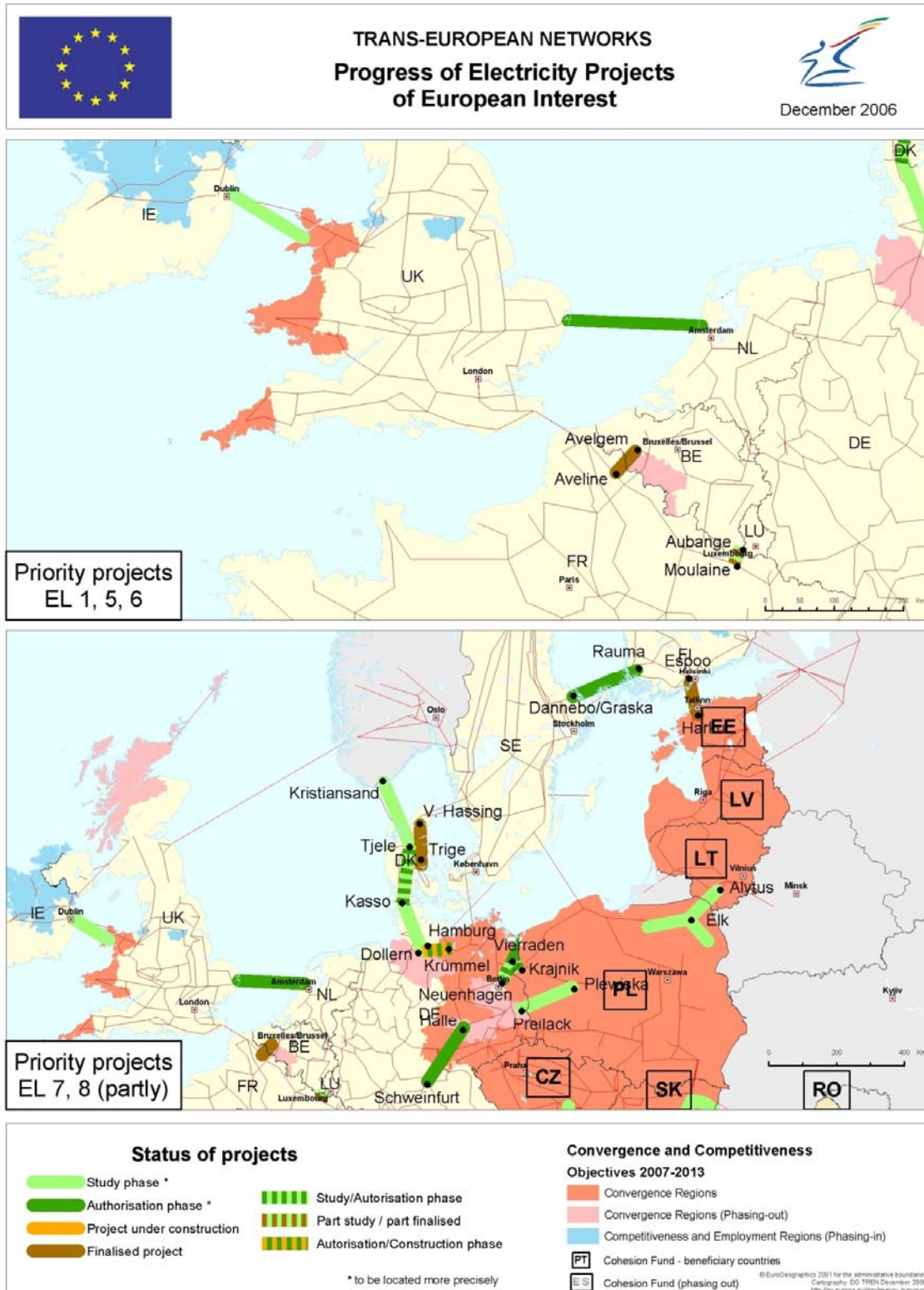
1 priedas

2 priedas

3 priedas

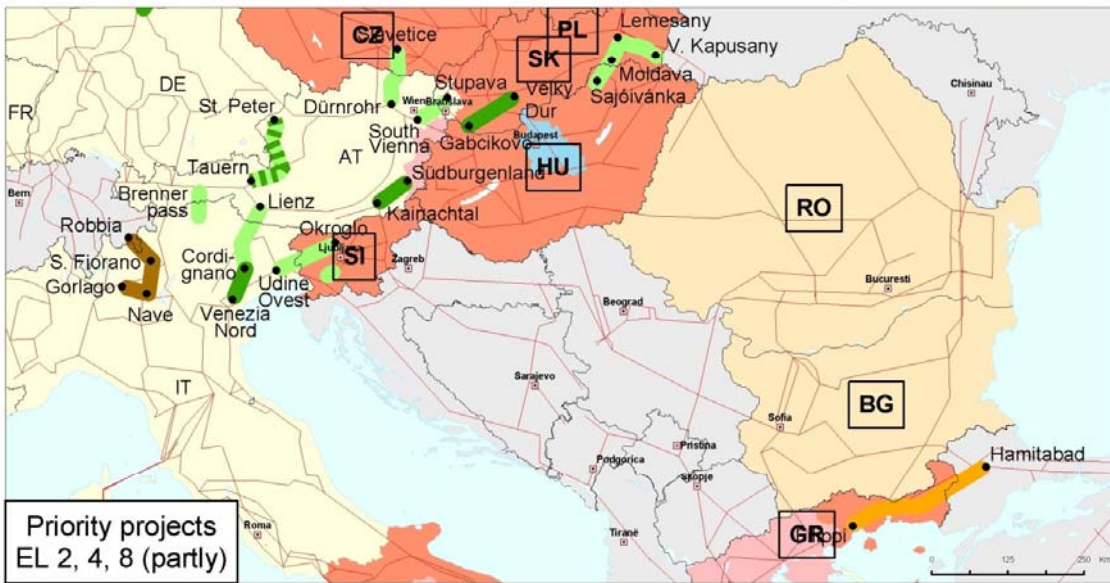
TRANS-EUROPEAN NETWORKS Progress of Electricity Projects of European Interest

December 2006

Priority projects
EL 9, 3

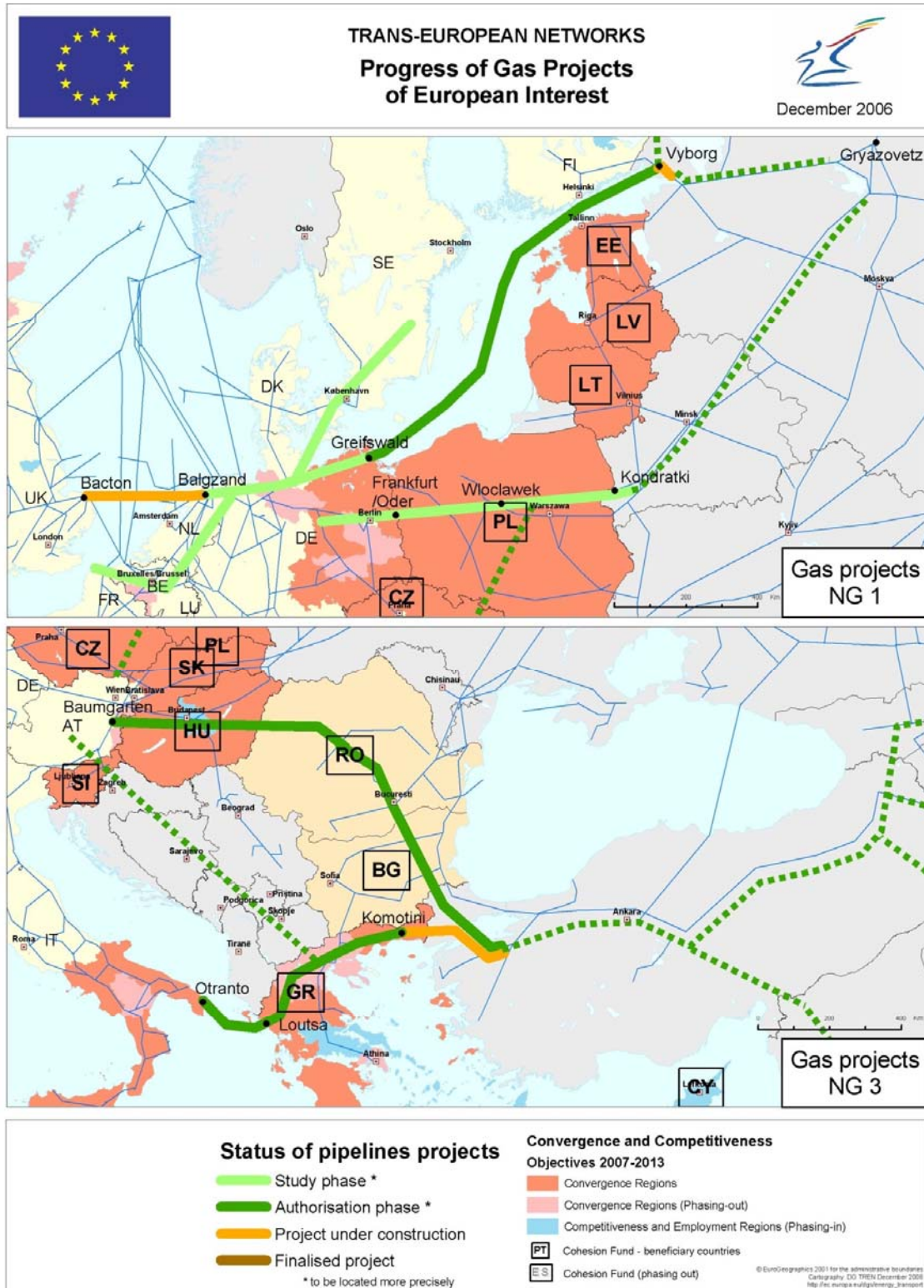
Priority projects
EL 2, 4, 8 (partly)

Status of projects		Convergence and Competitiveness Objectives 2007-2013	
Study phase *	Study/Authorisation phase	Convergence Regions	Competitiveness and Employment Regions (Phasing-in)
Authorisation phase *	Part study / part finalised	Convergence Regions (Phasing-out)	Cohesion Fund - beneficiary countries
Project under construction		Cohesion Fund (phasing out)	
Finalised project			

* to be located more precisely

© EuroGeographics 2001 for the administrative boundaries
Cartography: OJ TRISA December 2006
http://ec.europa.eu/transport

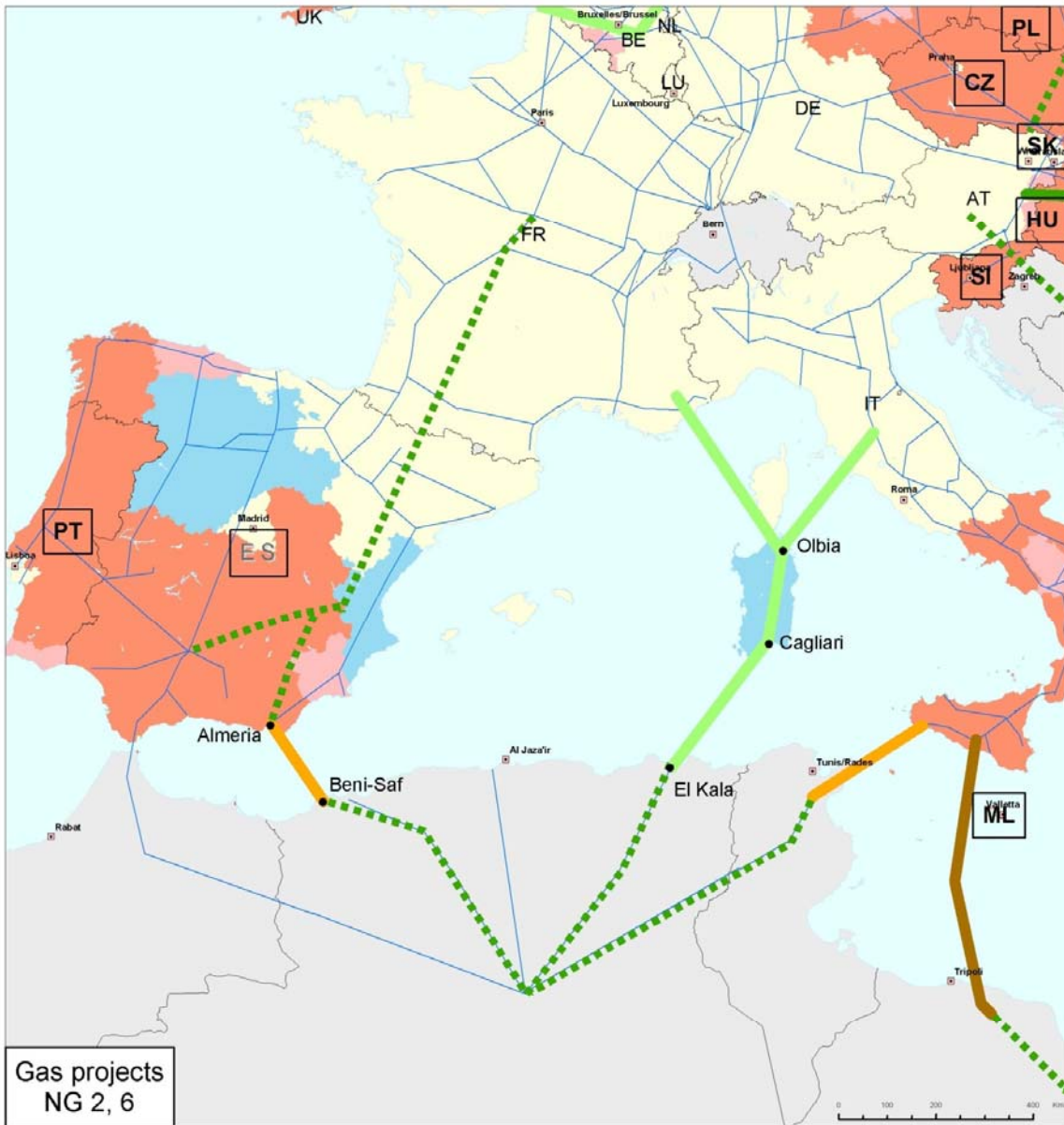
4 priedas

TRANS-EUROPEAN NETWORKS
Progress of Gas Projects
of European Interest

 December 2006

Gas projects
 NG 2, 6

Status of pipelines projects

- Study phase *
 - Authorisation phase *
 - Project under construction
 - Finalised project
- * to be located more precisely

Convergence and Competitiveness Objectives 2007-2013

- Convergence Regions
- Convergence Regions (Phasing-out)
- Competitiveness and Employment Regions (Phasing-in)
- PT Cohesion Fund - beneficiary countries
- ES Cohesion Fund (phasing out)

© EuroGeographics 2001 for the administrative boundaries
 Cartography: DG TREN December 2006
http://ec.europa.eu/energy_transport